

“SMART-PATRONAJ: AHOLI SALOMATLIGINI MASOFAVIY NAZORAT QILISHNING MILLIY MODEL”

Axmedov Mardonbek Ulug‘bek o‘g‘li

Farmatsevtika ta‘lim va tadqiqot instituti.

Tel nomer: +998935030502, 8908090502

Email: mardonbekaxmedov695@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17832630>

Annotatsiya. Ushbu ilmiy ishda patronaj xodimlarining faoliyati, bemor monitoringi, ularning reytingi va tibbiy xizmat sifatini oshirish mexanizmlari chuqur tahlil qilingan.

Diagrammalar asosida xizmat ko‘rsatish samaradorligi, bemorlar bilan ishlash dinamikasi va patronaj tizimining afzalliklari yoritilgan. Tadqiqotda amaliy kuzatuvlar, monitoring natijalari va statistika ma‘lumotlari asosida patronaj tizimini takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Patronaj xodimi, bemor monitoringi, reyting, tibbiy xizmat sifati, diagramma tahlili, sog‘liqni saqlash, statistika, samaradorlik, tibbiy kuzatuv, xavf omillari.

Annotation. In this scientific work, the activities of patronage workers, patient monitoring processes, their performance rating, and the mechanisms for improving the quality of medical services are comprehensively analyzed. Based on the diagrams, the efficiency of healthcare delivery, the dynamics of patient management, and the advantages of an integrated patronage system are clearly illustrated. The study provides evidence-based recommendations for optimizing the patronage model, drawing on practical observations, monitoring results, and statistical data.

Keywords: Patronage worker, patient monitoring, performance rating, quality of medical services, diagram analysis, healthcare system, statistics, efficiency, medical supervision, risk factors.

Kirish

Qishloq hududlarida patronaj xizmati sog‘liqni saqlash tizimining birlamchi bo‘g‘ini hisoblanadi. Aholining eng zaif qatlamlari — qariyalar, nogironligi bor shaxslar, yotoq bemorlar va homilador ayollar aynan patronaj xodimining muntazam tashrifiga tayanadi. Ammo amaldagi tizimda ko‘plab muammolar mavjud: patronaj xodimlarining kechikishi, ba‘zan ularning umuman tashrif buyurmasligi, qog‘ozda soxta hisobotlar, shikoyatlarning yuqori idoralargacha yetib bormasligi, yotoq bemorlarning doimiy kuzatuvsiz qolishi va qog‘ozbozlik tufayli samaradorlikning pastligi. Shu sababdan, ushbu ilmiy ishda innovatsion “SMART-PATRONAJ” tizimi taklif qilinadi. Bu tizim patronaj xizmatini to‘liq raqamlashtirish, aholi bilan tibbiyot xodimlari o‘rtasida ishonchni mustahkamlash, qariyalar va nogironlar uchun xavfsiz, uzluksiz, sifatli tibbiy yordamni ta‘minlashga qaratilgan.

Muammoning dolzarbligi.

1. Patronaj xodimlari faoliyatidagi uzilishlar: Bemor uyiga kechikib borish, ba‘zan umuman borilmaslik yoki tashrifni faqat qog‘ozda rasmiylashtirish. Qariyalar va yotoq bemorlar ko‘pincha yagona tibbiy aloqa manbai hisoblanadi.
2. Aholining shikoyatlari tizimli qayd etilmasligi: Shikoyatlar ko‘pincha qog‘ozda qoladi va mansabdor shaxslarga yetib bormaydi.
3. Yotoq bemorlar monitoringining yo‘qligi: Yurak urishi, nafas yetishmovchiligi, hushning pasayishi kabi holatlar kech aniqlanadi.

4. Qog'ozbozlik va samaradorlikning pasayishi: Ko'plab hisobotlar qog'ozga to'ldiriladi, amaliy tashriflar uchun vaqt kamayadi.

5. Tibbiy nazoratning tartibsizligi: Patronaj jarayonida yig'ilgan ma'lumotlar markazlashmagan tizimda saqlanadi, xavf guruhlar va epidemiologik salohiyat yetarlicha baholanmaydi.

SMART-PATRONAJ tizimi konsepsiyasi.

1. Maqsadi: Patronaj xodimlari ishini oshirish, mas'uliyatni kuchaytirish, bemorlarni muntazam nazorat qilish va shikoyatlarni tezkor hal qilish.

2. Asosiy komponentlari: Raqamli nazorat kartasi, mobil ilova, analitik baholash, rejalashtirilgan tashriflar, tele-patronaj.

3. Foydalanuvchilar: Patronaj hamshiralar, qariyalar, nogironlar, yotoq bemorlar, poliklinika bosh shifokori, mahalla tibbiyot punktlari, monitoring bo'limlari.

4. Ishlash mexanizmi: Hamshira kunlik marshrutini mobil ilovada ko'radi, har bir bemor huzuriga borganda tashrif ro'yxatdan o'tkaziladi, hayotiy ko'rsatkichlar kiritiladi, foto/video qo'shiladi. Tizim signal yuboradi va statistik hisobot tayyorlaydi.

5. Shikoyatlarni markazlashtirish: Mobil ilova va bepul qisqa raqam orqali shikoyatlar qabul qilinadi, murojaatlar poliklinika va monitoring markaziga yuboriladi, yechim 24–72 soat ichida belgilanadi.

6. Motivatsiya tizimi: Patronaj xodimlari reyting asosida baholanadi, yuqori reytingga ega xodimlar rag'batlantiriladi, tartibni buzganlar ogohlantiriladi.

7. Afzalliklari: Bemorlar holati doimiy nazoratda, patronaj xodimlari faoliyati shaffof, shikoyatlar yo'qolmaydi, epidemiologik xavflar erta aniqlanadi.

Patronaj xodimlari reytingi jadvali.

Patronaj xodimi	Tashriflar soni	Vaqtida bajarilgan (%)	Shikoyatlar soni	Reyting balli
Xodim 1	120	95%	2	90
Xodim 2	110	88%	5	82
Xodim 3	100	85%	7	78
Xodim 4	105	92%	3	85

Izoh: Reyting ballari tashriflar soni, vaqtida bajarilishi va shikoyatlar soni asosida hisoblanadi. Yuqori ball olgan xodim rag'batlantiriladi.

Bemor monitoring ko'rsatkichlari.

Bemor ID	Yurak urishi (NABZ)	SpO ₂ (%)	Tana harorati (°C)	Ogohlantirish signal
001	78	95	36.8	Yo'q
002	102	88	37.5	Ha
003	85	92	36.9	Yo'q
004	110	85	38.2	Ha

Izoh: Signal ustunida "Ha" bo'lsa, tizim avtomatik patronaj xodimi va tez yordamga ogohlantirish yuboradi.

Diagramma tavsiyalari.

1. Patronaj xodimlari reytingi diagrammasi: X o'qi xodimlar, Y o'qi reyting balli, rang shikoyat soni bilan nisbatlangan.

2. Bemor monitoring diagrammasi: har bir bemorning yurak urishi, SpO₂ va tana harorati ustun diagrammada ko'rsatiladi, ogohlantirish signali qizil rang bilan belgilanadi.

Xulosa: Yakuniy tahlillar shuni ko'rsatdiki, patronaj xodimlari faoliyati zamonaviy sog'liqni saqlash tizimining ajralmas bo'g'ini bo'lib, ularning samaradorligi bemor holatini o'z vaqtida bashorat qilish, erta aniqlash va profilaktik choralarni kuchaytirishda muhim o'rin egallaydi. O'rganilgan diagrammalar patronaj xodimlarining reytingi, bemor monitoringi va xizmat ko'rsatish sifatidagi farqlarni aniq namoyon etadi.

Bu farqlar tizimda inson omili, ish yuklamasi, malaka darajasi va monitoringni to'g'ri tashkil etish kabi omillar bilan bevosita bog'liq ekanini tasdiqlaydi. Tahlil natijalari patronaj xizmatini rivojlantirishda quyidagi ustuvor yo'nalishlar muhimligini ko'rsatdi: xodimlarning doimiy malaka oshirishini ta'minlash, real vaqt rejimida monitoring tizimini joriy etish, reyting jarayonlarini shaffoflashtirish va axborot texnologiyalaridan keng foydalanish.

Shuningdek, bemorlar bilan muntazam muloqotni kuchaytirish, uy sharoitida kuzatuv protokollarini standartlashtirish ham tibbiy xizmat sifatining oshishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ushbu tadqiqot natijalari patronaj tizimini takomillashtirish, resurslardan samarali foydalanish va bemor xavfsizligini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi. Olingan ma'lumotlar amaliyotda qo'llash uchun yuqori ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lib, kelgusida yanada keng qamrovli tadqiqotlar uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Patronaj xizmati faoliyatini tashkil etish bo'yicha metodik qo'llanma. – Toshkent, 2022.
2. Kamilov, A. A., Karimova, M. M. Birlamchi tibbiy-sanitariya yordamida patronaj xizmati sifat ko'rsatkichlari. – Toshkent tibbiyot akademiyasi ilmiy jurnali, 2021.
3. World Health Organization (WHO). Community health workers: guidelines and practice recommendations. Geneva: WHO Press, 2021.
4. Smith, J., & Douglas, R. Public Health Monitoring and Home-Based Care Strategies. Oxford University Press, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-4947-sonli Farmoni. Harakatlar strategiyasi doirasida sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish choralari. – 2017.
6. Rahimova, S. B., & Jo'rayev, U. Sh. Patronaj xizmatining raqamlashtirilgan monitoring tizimi va uning samaradorligi. – "Tibbiyot va innovatsiyalar" jurnali, 2023.
7. World Health Organization (WHO). Home-based care for patients and community-level medical observations. Geneva, 2020.
8. Qodirov, N. R. Jamoaviy tibbiy xizmatlarda samaradorlik va sifat nazorati. – Toshkent: Fan nashriyoti, 2019.
9. American Public Health Association (APHA). Community Health Worker Practice and Guidelines. Washington, 2022.
10. O'zbekiston Respublikasining "Aholi salomatligini muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2019.